

Discurs 2001-2002

TOCAR DE NOU EL FOC PRIMER

(Inauguració del curs 2001-2002 de la Universitat de Girona 4 d'octubre de 2001)

Aquest, que llegiré ara, és un petit fragment del discurs d'inauguració del curs 1992-1993, el primer que tenia el privilegi de pronunciar, després que nou mesos abans el Parlament de Catalunya hagués creat la Universitat de Girona. “La Universitat de Girona ha deixat de ser una utopia impossible i per això estem contents. No podem amagar, però, que, darrere un optimisme immens –que no admetem que ningú ens negui–, tots compartim una angoixa tensa i un sentiment d'una gran responsabilitat motivats perquè volem una Universitat que sigui, com ja reclamaven els jurats de la nostra ciutat el 1484, cosa qui portaria tant benefíci e útil de aquesta ciutat, i perquè sabem que aconseguir-ho no serà gens fàcil”.

Aquest curs celebrem el desè aniversari de la nostra universitat i penso que és un bon moment per mirar enrere i fer balanç.

El creixement i la consolidació de la Universitat de Girona són, em sembla, innegables. Els que hem tingut la sort de viure la història dels estudis universitaris gironins des de fa 25 o 30 anys sabem on érem i a què aspiràvem quan es va anar gestant la nova Universitat. Mai, us ho asseguro, absolutament mai, no havíem imaginat que al cap de 10 anys el progrés hauria estat tan gran. Aquests dies he rellegit papers antics. Amb una mica de nostàlgia, certament, com toca a Girona durant la tardor. Però també amb la satisfacció que produeix veure, des de la realitat d'avui, com érem de modestos en les nostres aspiracions. En un informe que vam enviar a la Conselleria d'Ensenyament, que en aquells moments encara era la dels universitaris, reclamàvem modificacions a l'alça de la memòria de creació de la universitat. Hi llegíem, per exemple, coses com aquestes:

a) “La memòria preveu situar aquests estudis (els d'Humanitats i Ciències Socials, és a dir, Dret, Econòmiques i Educació) en dos edificis: el Seminari i Sant Domènec. Les necessitats d'espai previstes per la memòria són les següents:

Humanitats..... 7.000 m2

C.Socials..... 12.000 m2

19.000 m2

b) “Cal dir que amb l'estimació de professorat que feu (437 professors) no crec que es puguin fer les titulacions que heu previst...”

Si tenim en compte que avui Lletres, Econòmiques i Dret tenen un edifici propi d'uns 8.000 m2 cadascun i Educació iniciarà la construcció de la seva seu de 9.000 m2 aquest curs i que el nombre de professors és, avui, d'uns 1.100, de seguida podrem constatar fins a quin punt la UdG ha superat allò que fa deu anys ens semblava una utopia. Hem

de convenir que, gràcies a tots, la Universitat de Girona, durant aquests deu primers anys, ha crescut i s'ha consolidat. I ho ha fet raonablement bé.

Que les coses hagin anat bé no ens ha de dur, certament, al conformisme. La universitat, ja ho sabem, com més creix, més necessita i, per tant, més insatisfacció produeix. Però això no ens dóna dret a caure, i ho fem massa sovint, en la queixa fàcil. Perquè, aquesta, moltes vegades només serveix per amagar l'immobilisme o, fins i tot, la mediocritat. Ho deia en aquell primer discurs de la nova universitat: "Un dels perills més grans de la universitat és –deia aleshores– el prejudici amb què els uns i els altres, els de dins i els de fora, solem considerar aquelles coses que encara s'han de consolidar. Ens caldrà, doncs, –continuava dient fa deu anys–, convèncer els altres i convèncer-nos nosaltres mateixos que la perifèria és realment una alternativa al sistema universitari tradicional". I avui, deu anys després, hem de continuar marcant-nos, més que mai, una utopia, és a dir, una "veritat prematura", com a objectiu. Sí, amics, la nostra Universitat ha de fer encara molt de camí. Però avui, tal com és, és una bona universitat, amb uns bons equipaments, amb una bona docència, amb una bona recerca, amb una bona administració i, sobretot, amb moltes persones bones. És una Universitat integrada del tot en el sistema universitari, en el qual ha arribat a liderar alguns projectes, oberta al món, i relacionada, cada cop més, amb la societat.

No és bo, hi insisteixo, que menystinguem les universitats, perquè és la manera més segura de no permetre canviar res. I tampoc no és bo que els altres les menystinguin. És per això que he de protestar públicament pel fet que a l'Estat espanyol s'estigui intoxicant permanentment l'opinió pública donant una visió catastròfica de la universitat. El govern de l'estat, ho hem d'admetre, té tot el dret a proposar una nova Llei d'Universitats; de la mateixa manera que tots els ciutadans de l'estat tenim tot el dret a veure-la bé o malament. Aquest és el joc democràtic. Però allò que no pot fer ningú, i menys que ningú aquells que tenen la responsabilitat del govern, és esfonsar les institucions i els seus responsables amb l'únic objectiu de condicionar l'opinió pública. Ho vam patir fa uns anys, i la democràcia espanyola trigarà molt de temps a refer-se'n, quan la major part de les més altes institucions de l'estat –justícia, seguretat, política– van ser qüestionades amb finalitats partidistes i electorals. Avui, el més petit sentit de la responsabilitat hauria d'obligar els nostres governants a defensar el seu projecte sense posar en dubte la institució universitària, que en els últims anys, ho puc assegurar amb el més gran convenciment, ha experimentat el progrés més gran de la seva història. Cal, com hauria calgut fa uns anys, exigir responsabilitat als nostres governants.

La discussió de la Llei Orgànica d'Universitats, i la seva eventual aprovació, centrarà la vida universitària d'aquest curs. La gran majoria dels rectors de les universitats de l'estat haurien fet una llei força diferent. I els rectors de les universitats públiques catalanes, encara que algú vulgui fer creure el contrari, també. Deixeu-me dir, en primer lloc, que tots hauríem desitjat que el Projecte de Llei d'Ordenació Universitària (el PLOU) hagués estat el producte d'un diàleg amb les universitats. Qui ha fet el projecte de llei no tenia cap obligació legal de consultar res. Però en la societat democràtica que voldríem construir entre tots aquest diàleg era desitjable. En tot cas és sorprenent que algun alt càrrec hagi respost a la petició de diàleg que una ley de caza no se pacta con los conejos. Deixo de banda el fet que, segons tinc entès, la dita castellana parla de perdices i no de conejos, perquè un alt càrrec no està obligat a conèixer aquestes petites coses. Però sí que té l'obligació de mantenir un comportament correcte, educat i democràtic. I aquesta resposta és incorrecta, maleducada i antidemocràtica. Deixeu-me

dir, en segon lloc, que una llei d'universitats és una cosa molt seriosa perquè ha de marcar el futur de l'educació superior espanyola. Convençut com estic d'això, vull deixar ben clar que alguns aspectes de la llei que s'han presentat com a molt importants per als rectors són, de fet, nimietats. Us en dono un exemple: ahir mateix, a la segona cadena de la televisió espanyola es feia una entrevista a la ministra Pilar del Castillo per parlar, entre altres coses, del Projecte de Llei. En un moment determinat el presentador va dir: Esta noche los rectores dormirán tranquilos porque la ley ya no les obliga a dimitir. No sé si l'entrevistador coneix algun rector; jo, sí. I, al costat de la llei, els puc assegurar que haver o no de dimitir no tenia cap importància. És possible que algú pensi, com l'entrevistador, que un és rector només perquè li agrada la cadira. Però està molt equivocat: alguns de nosaltres hem deixat mitja vida per a la universitat i ho hem fet perquè tot el que envolta l'educació ens apassiona; per res més. Deixeu-me dir, en tercer lloc, que la majoria dels rectors no creiem que el Projecte de Llei Orgànica d'Universitats posi les bases per fer el nou salt qualitatiu que necessita el sistema universitari. És obvi que, si el Parlament espanyol aprova aquest projecte de llei, haurem d'acceptar-la amb lleialtat i continuar treballant tan bé com ens sigui possible. Però també és obvi que, mentre només sigui un projecte de llei, podem donar la nostra opinió. Encara que sigui una opinió negativa i això no agradi, lògicament, els nostres governants de l'estat i els seus companys de viatge. En democràcia, la discrepància és també una forma lleial de col·laboració. I qui no accepta això, no és un demòcrata.

Una immensa majoria dels rectors opinem, en primer lloc, que aquesta llei limita les competències de les comunitats autònomes i retalla l'autonomia universitària. I ho fa amb articles que en alguns casos poden ser, a parer d'experts en lleis, clarament inconstitucionals.

En donaré només alguns exemples extrets de l'informe jurídic encarregat pel conjunt de les universitats públiques catalanes. Pel que fa a les competències autonòmiques, es pot afirmar, d'una manera general, que "la utilització del Reglament com a criteri general per a fixar la normativa bàsica de l'estat, redueix la capacitat d'autonormació de les Comunitats Autònomes" i, a més, impossibilita que sigui el Parlament de l'estat qui acabi determinant el repartiment de competències entre l'estat i les autonomies. Això és especialment greu en temes tan importants com l'establiment dels requisits mínims per a la creació i reconeixement d'universitats (Art. 4.3.) i l'establiment dels procediments per a l'admissió dels estudiants que sol·licitin ingressar a les Universitats públiques (Art. 42.3). El PLOU, a més, buida de competències les autonomies pel que fa a la regulació de l'Agència d'Avaluació i Acreditació (Arts. 31 i 32) i a l'atorgament de beques (Art.45). Pel que fa a l'autonomia universitària, el PLOU només reconeix a les universitats la capacitat d'elaborar els seus estatuts (Art. 6.2.) i dóna a la Comunitat Autònoma la potestat d'aprovar-los malgrat que "la potestat estatutària és la primera nota característica d'un ens autònom". El PLOU també preveu que són funcions del Consell Social l'aprovació del pressupost i l'aprovació plurianual de la universitat (Art. 14, paràgraf 2) i, al mateix temps, estableix que el rector de la universitat, que és el seu màxim representant i el que expressa les competències de la universitat —és a dir, la seva autonomia—, és membre del Consell Social amb veu però sense vot. Pensem, modestament, que no sembla raonable que, sobretot el rector, en la seva condició de màxima autoritat de l'ens universitari, no disposi de dret de vot per a pronunciar-se sobre aspectes de tanta rellevància com els pressupostos, la programació plurianual, les normes reguladores del progrés i permanència a la universitat dels estudiants o, eventualment, l'assignació de complements retributius al personal docent i investigador

contractat. En tot cas, si ja hi ha una STC 26/1987, de 27 de febrer, que afirma que el fet que la participació de l'àmbit acadèmic sigui, d'acord amb la vigent LRU, minoritària en el Consell Social és inconstitucional quan els temes tractats són acadèmics, sembla evident que encara ho serà més amb la LOU, si s'aprova tal com s'ha projectat, on la participació acadèmica és nul·la. Vull advertir del perill, massa evident en aquests moments, d'una utilització dels Consells Socials per dinamitar la autonomia universitària. El rector és la màxima autoritat a la universitat. Ho deixo clar: la màxima. I fer servir els Consells Socials per treure-li capacitat de govern pot perjudicar les relacions entre el rector i el Consell Social, que en el cas de la UdG han estat fins ara excel·lents, i pot perjudicar seriosament, i això és més greu, el desenvolupament equilibrat de les universitats.

En segon lloc, volem advertir que alguns aspectes de la LOU fan enormement difícil la gestió de la universitat. En dono, només un exemple. El projecte de llei preveu que l'elecció del rector es farà per sufragi universal amb una ponderació del vot que acabarà atorgant un 51% del resultat final als vots emesos pels professors funcionaris doctors. Una primera consideració, i no és trivial: un rector podria sortir elegit, amb els números de la UdG com a exemple, amb menys de 300 vots favorables (els de la majoria del professorat funcionari) per davant d'un altre candidat que n'hagués obtingut uns 13.000 (els de la majoria dels estudiants, del personal de l'administració i dels professors contractats no doctors. Com podrà governar, si accepta el càrrec, aquest rector? Una segona consideració: el creixement de l'electorat implicarà una posta al dia permanent i molt acurada d'un cens electoral que en moltes universitats pot ser superior al del municipi on està situada la universitat; cal preguntar-se quin cost pot tenir la logística del procés electoral i qui el pagarà. Una tercera consideració, aquesta d'una transcendència enorme: qui pot garantir que en un procés electoral d'aquesta mena no s'hi barregin, a part de qüestions estrictament universitàries, aquells temes no universitaris a debat en les Corts Generals, en els Parlaments Autònoms o en el propi municipi? El perill d'aquesta politització, que comporta també la temptació d'utilitzar infraestructures i finançament extern, és real i, des del meu punt de vista, afavoreix un model d'universitat que difícilment podrà satisfer amb eficàcia les seves funcions fonamentals: la docència, la recerca i la transferència de coneixements.

No són, aquests, motius suficientment transcendents com perquè les universitats i els governs de les comunitats autònomes ens manifestem en contra del Projecte de Llei Orgànica d'Universitats? En tot cas, encara que s'hi introdueixin algunes modificacions, jo no podré entendre mai que els governs autònoms i les universitats renunciïn a uns drets competencials reconeguts per la Constitució i que, al mateix temps, continuem reglament permanentment l'elevació del sostre competencial en l'autogovern. I si un dia ho arribo a entendre serà perquè he arribat al convenciment que aquesta reivindicació només és un argument retòric del qual es vol treure profit cada quatre anys. Aquestes són algunes de les raons que expliquen que els rectors ens hàgim oposat al PLOU. I ens agradaria sentir-nos-hi acompanyats pels nostres governs autònoms.

Alguns rectors, i ara ja no dic "una immensa majoria" de rectors, perquè no ho sé, pensem, a més, que la llei no tracta, i consegüentment no es proposa de resoldre, els problemes reals de la universitat: l'accés, la planificació dels estudis, el fracàs acadèmic, l'adequació a l'espai universitari europeu, i les possibilitats laborals dels joves investigadors. Aquests són alguns dels problemes que a mi m'angoixen i que, en canvi, en cap moment semblen ser presents a la Llei. I trobo estrany que tampoc no

preocupin decisivament els nostres governants d'aquí a l'hora de prendre partit davant el PLOU. Deixeu-m'hi referir un moment.

La societat espanyola ha volgut que l'accés dels joves a la universitat sigui el més obert possible. Hi ha d'altres països que han triat una opció més restrictiva, oferint alternatives a l'educació universitària. Però a l'Estat espanyol hem triat –i jo personalment me n'alegro– un sistema que afavoreix que un percentatge molt alt dels joves entri a la universitat. Aquest espectre tan ampli comporta, lògicament, una gran diversitat: no tots els estudiants tenen la mateixa capacitat intel·lectual, no tots tenen la mateixa actitud davant l'estudi, no tots comparteixen les mateixes condicions socioeconòmiques. El sistema universitari espanyol actual, en canvi, els obliga tots a sortir pel mateix forat. I, és clar, molts es queden a mig camí.

No fora lògic que una nova llei d'universitats preveïés introduir canvis substancials en el sistema i el fes més flexible i, consegüentment, afavorís sortides per a tots? Això és, al cap i a la fi, el que exigiria una política d'equitat i el que ja és general a bona part dels països europeus amb els quals sembla (és, altra vegada, mera retòrica?) que volem construir un espai universitari comú.

No voler resoldre aquest problema, unit a factors dels quals, ara sí, només en som responsables els universitaris, provoca un fracàs acadèmic monumental. Per què hi ha tan poca gent que es preguntí què fan aquells estudiants que, després dels anys de primària i de secundària i després de dos, tres o més anys d'universitat, són rebujats pel sistema? Estic segur que no tindran fàcil un accés als treballs manuals i també estic segur que tindran impossible, per falta de titulació, l'accés a les professions liberals. En tot cas, Jacques Delors i Edgar Morin s'han cansat d'advertir que en el fracàs acadèmic hi ha l'origen d'una de les bosses de marginació més grans dels anys vinents i, doncs, d'una de les causes més importants d'una fractura social de conseqüències molt greus. El Projecte de Llei d'Ordenació Universitària no es planteja en cap moment aquest problema ni, consegüentment, una política de recuperació dels estudiants rebujats que, pel que intueixo, després d'una certa maduració podrien tornar a entrar a la universitats amb bones expectatives.

Però l'accés no es limita al que he comentat. Tots som conscients que avui hi ha altres elements a considerar.

El primer, fa referència a la davallada demogràfica. Tots sabem que fa pocs anys a Catalunya hi havia 105.000 joves de 18 anys i que, en canvi, d'aquí a molt pocs anys només n'hi haurà 55.000. No ens ha de sorprendre, doncs, que el nombre d'estudiants de les universitats baixi espectacularment encara que el percentatge de joves que hi entra sigui més gran. Ens ha de preocupar la davallada de la matrícula que experimenten les nostres universitats? Si ahir tots ens queixàvem de la gran massificació de la universitat i consideràvem que impedia fer bé les coses, vull creure que no és un fet dolent en si mateix. Ara, com a mínim, ningú no tindrà excuses si les coses no es fan bé. Allò que de veritat hauria de preocupar-nos, però, és el fet que la davallada demogràfica no afecti de la mateixa manera totes les titulacions. En general té una incidència especialment forta, a tot l'estat, en els estudis de Dret i en els estudis d'Humanitats. Crec que el primer cas és fàcilment explicable: fins ara hi havia una oferta de places excessiva i en aquests moments la situació es normalitza. El segon cas, en canvi, és gravíssim. Per què, com podrem construir una societat mínimament equilibrada sense

l'aportació crítica que el pensament humanístic pot aportar? Com podem entrar en un món globalitzat i mantenir, al mateix temps, la identitat pròpia, sigui la que sigui, sense els referents de la història, de la literatura, de la llengua, del pensament, de l'espai? La qüestió que plantejo és una qüestió, certament ideològica. Però és fonamental i d'ella en dependrà el nostre futur, el de tots. I ni la Llei Orgànica d'Universitats, ni la política de l'estat, ni la política de les nostres institucions autonòmiques, el Govern català i el Parlament de Catalunya, semblen adonar-se'n. Ho torno a repetir: una societat que trenca radicalment amb el seu ésser històric, i aquesta fractura és el que indica la decadència de les humanitats, és, es miri com es miri, una societat morta. Podem deixar de ser un país. I a mi, com a mínim a mi, em preocupa. I necessito i vull creure, encara que m'ho posen molt difícil, que també preocupa els nostres governants. Vull insistir en un fet: no estic parlant de la universitat ni del Departament d'Universitats. Aquest no és un problema sectorial. Per a la universitat el problema podria reduir-se a una qüestió laboral; per al Departament, a un problema de mapa universitari de titulacions. I aquests, sense menystenir-los, són problemes secundaris. Jo em refereixo a una qüestió d'estat, encara que no tinguem estat, a una qüestió de model de societat, a una qüestió que afecta tothom i que ha de ser debatuda i resolta molt més enllà de la política universitària. Per això ho deixo clar: són el Govern de Catalunya i el Parlament de Catalunya els que han de prendre la iniciativa.

El segon, fa referència a la socialització de l'educació superior que requereix una societat democràtica. He dubtat d'utilitzar aquesta expressió. A la fi, però, he decidit no renunciar al llenguatge amb el qual crec, perquè avui, més que mai, cal defensar un projecte educatiu democràtic. I aquest comporta obrir la universitat a la formació continuada –que, per tant, hauria de ser a preus públics– i obrir-la a nous estudiants que fins ara no han pogut accedir-hi –gent gran, treballadors o qui sigui–. Ho deia fa pocs dies la ministra d'Educació de l'Estat espanyol: “l'educació serà allò que determinarà el futur del país”. Ho deia, sí, però a la llei que ha fet no hi ha ni una paraula que faci pensar que li preocupa mínimament. I per això, també per això, a mi no m'agrada la llei.

Un país avançat necessita una bona investigació. Necessita, per tant, que els seus titulats més capacitats puguin desenvolupar amb unes condicions acceptables el seu treball. De les universitats de l'Estat espanyol, i les de Catalunya no en són una excepció, en surten molt bons titulats. Els millors, aquells als quals convencem que continuïn formant-se en l'àmbit de la investigació, poden tenir, amb sort, una beca de doctorat durant quatre anys. Amb un sou molt petit, sense seguretat social i sense atur. Després, els que continuen tenint sort, poden fer, si han llegit la tesi de doctorat, una estada postdoctoral de 2, 3 o 4 anys a l'estranger. Amb un sou petit, sense seguretat social i sense atur. Després, només alguns, ja grans, poden fer, si tornen a tenir sort, una reincorporació al sistema durant quatre anys. Els altres s'han de quedar a l'estranger. A la fi, quan ja tenen 35 anys o més, han de buscar feina. La Llei d'Ordenació Universitària no sembla preocupar-se d'aquest col·lectiu. I tampoc no sembla preocupar-se de la investigació que fan, ni de la que, a la fi del procés, deixen de fer. Però un país modern, Catalunya en la utopia, per exemple, necessita una bona xarxa d'investigadors. Perquè necessita una bona investigació. I si el PLOU no la contempla, hem de donar suport a la llei? No fora millor oposar-nos-hi i, al mateix temps, amb una bona política universitària, buscar les solucions des de les nostres pròpies competències, les autonòmiques i les de la universitat?

Fa pocs dies algú deia a la premsa que els rectors espanyols eren uns progress

reaccionaris ancorats en les idees de fa trenta anys. No sé si pretenia molestar-nos. En tot cas, en el meu cas, no ho va pas aconseguir. I no pas per allò de a palabras necias oídos sordos, que també. Ni pel fet que, com ahir nit deia la ministra Pilar del Castillo sense pensar qui havia estat el primer a fer aquest ús de l'expressió, aquesta mena d'expressions són, per la seva intencionalitat desqualificadora, latiguillos dialècticos muy pobres, que també. No m'ha molestat sobretot per raons més importants: si progre reaccionari vol dir creure que l'educació superior ha d'estar a l'abast de tothom, em sento orgullós de ser un progre reaccionari; si progre reaccionari vol dir creure que els estudiants que entren a la universitat han de sortir-ne amb les màximes garanties d'èxit, em sento orgullós de ser un progre reaccionari; si progre reaccionari vol dir creure que els nostres millors estudiants han de tenir una possibilitat en el sistema per contribuir, amb la seva recerca, al progrés col·lectiu, em sento orgullós de ser un progre reaccionari. En tot cas, els asseguro que fa trenta anys, molts de nosaltres –molts d'aquests progres reaccionaris ancorats en les idees de fa trenta anys– entràvem i sortíem sovint de la presó; com molts altres espanyols que també creien en el progrés, en la igualtat, en la justícia, en la pau. I en aquell mateix moment, alguns espanyols, que tenien 10 anys menys que nosaltres, encara desfilaven amb l'uniforme de la OJE. Potser aquesta és la diferència entre això que en diuen un progre reaccionari i el que nosaltres sempre n'hem dir un pobre reaccionari.

Però no ens enganyem. No tots els problemes de la universitat ens vénen de la Llei Orgànica d'Universitats. Una bona part del que jo he plantejat com a problemes reals de la universitat no resolts pel Projecte de Llei podrien haver estat tractats i resolts en el si de la pròpia comunitat autònoma i en el si de la pròpia universitat. En el si de totes dues, que quedi clar, perquè jo no defujo la meua pròpia responsabilitat. I no ho hem fet perquè a Catalunya no hi ha hagut política universitària. O en tot cas jo no l'he vista. I els responsables en som tots, si voleu, a parts iguals: el nostre govern i els rectors de les universitats. Que el govern de l'estat posa sovint pals a les rodes és innegable. Però això no pot continuar essent una excusa permanent per amagar les nostres pròpies mancances. I em sembla que puc afirmar, i si m'equivoco que em perdonin, que massa sovint fem servir l'excusa de Madrid, d'un Madrid sovint virtual, per no afrontar i per no resoldre els problemes.

Nosaltres, per tant, també som responsables que alguns dels problemes més greus de la universitat no s'hagin resolt.

Encara que quan dic nosaltres penso, ja ho he dit, amb responsabilitats compartides, avui només vull referir-me a les de la universitat i a les dels universitaris. Les altres, un cop denunciades, s'han de resoldre en d'altres camps de joc.

Crec, sincerament, que una universitat, si vol ésser de veritat un servei públic, ha de reflexionar (i resoldre-les!) sobre dues qüestions fonamentals.

La primera, la idea que la universitat és, bàsicament, una comunitat a la recerca de la veritat. En comptes de qüestionar-lo amb el nostre propi comportament hem acceptat un model de societat que es basa fonamentalment en la idea que tots hem de competir per ser el millor i que només aquest, el millor, pot ser feliç. La idea de comunitat, que és consubstancial a la d'universitat, va essent així substituïda per l'individualisme. I la veritat, o el saber, van essent substituïts com a objectius de la nostra passió per l'afany

de fer mèrits. I així, amics, no es fa una universitat de veritat.

La segona, la idea que la universitat té com a finalitat bàsica el servei públic. En comptes de preguntar-nos, nosaltres, els treballadors, què hem de fer per servir la universitat i, doncs, la societat, ens entestem massa sovint, viciats de corporativisme, a preguntar-nos què hem d'exigir a la universitat en benefici nostre. Com si el caràcter públic de la universitat ens donés cap dret a creure que és nostra. I no ho és!

Hem de ser capaços de retornar a la concepció més noble de la universitat. Sé que alguns voldrien uns sous més alts. Com a mínim idèntics als que es paguen a les universitats d'altres comunitats autònomes. Sé que d'altres voldrien unes millors condicions de treball. La llista de les coses que sé que molts voldrien, i que jo mateix voldria, és llarguíssima. I no hem de renunciar-hi perquè sí. Però una bona part de nosaltres som uns privilegiats. Sobretot pel valor altíssim i nobilíssim de la feina que fem. Però també perquè les nostres condicions de treball, siguin les que siguin, són molt millors que les de la majoria de la gent amb la qual compartim la construcció d'una societat i moltíssim millors que les de la gran majoria de la gent del món. O és que ja no ens preocupa la justícia? O és que ja no ens creiem que els desequilibris interns de la nostra societat i els desequilibris brutals entre el nord i el sud són un problema previ, molt previ, als nostres problemes? Si volem educar, i jo parteixo de la idea que els que treballem a la universitat ho volem fer, hem de saber, abans, on som nosaltres i on són els altres i, després, donar exemple. Per això hem de reclamar primer justícia per als altres i, després, només després, reclamar millores individuals a la universitat. I dins de la universitat, primer per als que estan en situacions pitjors —els titulars d'escola universitària, els professors contractats, els ajudants, els becaris i una part del PAS—. I mentrestant treballar amb la convicció que hem tingut molta sort de ser on som i de poder fer la feina que fem.

Estimats amics. Aquesta és l'última vegada que tindrè ocasió de parlar en un acte tan solemne. Per això he dit el que he dit. Durant 20 anys, 10 com a director del Col·legi Universitari i de l'Estudi General i 10 com a rector, he procurat servir una idea: la d'una universitat al servei de la societat. He estat, us ho asseguro, enormement feliç. I, ara que sembla que hi ha tanta gent disposada a substituir-me, que ningú no es pensi que no he pagat un preu altíssim i que ells també el pagaran. Però ha arribat l'hora de deixar-ho. Pel cansament, per la salut, per la família. Però sobretot perquè ara encara sento passió enorme per fer, i les puc fer, altres coses. I no m'agradaria que arribés aquell moment en què un s'agafa al càrrec perquè ja no té cap sortida atractiva i digna. Ara puc arribar, encara, a un mínim ajust amb mi mateix i tornar a tocar el foc primer. I, com que sóc optimista de mena, ho vull intentar.

Potser ningú no ho ha explicat tan bé com Joan Vinyoli:

No hivernaré en els soterranis
de la memòria, no. Més aviat
he de tallar amb un gran matxet
ben esmolat els bambús de la jungla

de la presó del fosc.
Tenir uns ulls ben oberts
per mirar netament les coses
consuetes del món.
Sé el que he perdut: la força
de rebre el llamp i retenir-lo com
un tros de filferro.
Sé, però, vogir
la roda d'una sínia, sentir l'aigua
que pugen els catúfols i la fressa
fosca del pou en rebre la que es vessa
cadena amunt.
Sé fer que girin
les aspes d'un molí, cobrar una almosta
de farina i fer un pa.
Molt ja, però, deteriorat,
esborrats els camins, cremats els boscos,
m'avinc –possible fos- a un mínim
ajust: tocar de nou el foc primer
sols un instant, (després morir
sens discordança).

Joan Vinyoli, Mínim ajust, de Cercles

(1980)

Deixeu-me, per acabar, fer-vos una confidència: sóc, com tanta gent, vanitós. Per això m'agradaria que, d'aquí a un temps, em recordéssiu com un rector que ha fet tot el que

ha pogut per la vostra universitat i la seva gent; com un rector que ha estimat la Universitat de Girona i la seva gent tant com ha sabut. Amb això em sentiria ben pagat.

Moltes gràcies, per tot!

Josep M. Nadal

Rector de la UdG